

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

-----o0o-----

NGUYỄN THỊ THU HUYỀN

**MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM PHÁT TRIỂN KINH TẾ
BỀN VỮNG TRONG HỆ THỐNG NÔNG NGHIỆP TRÊN
ĐỊA BÀN HUYỆN ĐỒNG HỖ - TỈNH THÁI NGUYÊN**

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 60 – 31 - 10

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: T.S ĐOÀN QUANG THIỆU

Thái Nguyên, năm 2008

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa hề được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng, mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và thông tin trích dẫn trong luận văn đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, Tháng 9 năm 2008

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thu Huyền

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn này, tôi đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của các cơ quan, các cấp lãnh đạo và cá nhân. Tôi xin bày tỏ lời cảm ơn sâu sắc và kính trọng tới tất cả các tập thể và cá nhân đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và thực hiện đề tài!

Trước hết tôi xin chân thành cảm ơn sâu sắc tới T.S Đoàn Quang Thiệu - người đã trực tiếp hướng dẫn tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn!

Tôi xin trân trọng cảm ơn Ban giám hiệu trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh Thái Nguyên, Ban giám hiệu trường Cao đẳng Kinh tế Tài chính Thái Nguyên, phòng Đào tạo trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh Thái Nguyên, Ban chủ nhiệm khoa Sau đại học trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh Thái Nguyên cùng các giáo sư, Tiến sĩ - người đã trang bị cho tôi những kiến thức quý báu để giúp tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của lãnh đạo các cơ quan: Ủy ban nhân dân huyện Đồng Hỷ, Ủy ban nhân dân các xã Văn Lãng, Hoà Bình, Sông Cầu, Đồng Bẩm, Hoá Thượng, Hương Thượng, Khe Mo, Cây Thị và Trại Cau, phòng nông nghiệp và phát triển nông thôn, phòng thống kê, phòng địa chính huyện Đồng Hỷ, những hộ nông dân, các cán bộ xã, cán bộ thôn bản ở những xã tôi trực tiếp điều tra!

Tôi xin chân thành cảm ơn các đồng nghiệp trường Cao đẳng Kinh tế Tài chính Thái Nguyên, các bạn bè gần xa đã động viên, chia sẻ, giúp đỡ nhiệt tình và đóng góp nhiều ý kiến quý báu để tôi hoàn thành luận văn này!

Thái Nguyên, Tháng 9 năm 2008

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thu Huyền

MỤC LỤC

	Trang
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
MỤC LỤC	iii
Danh mục các ký hiệu, chữ viết tắt	v
Danh mục các bảng biểu	vi
Danh mục đồ thị	vii
Danh mục sơ đồ	vii
Mở đầu	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài	2
3. Phạm vi và thời gian nghiên cứu	2
4. Đóng góp mới của đề tài	3
Chương 1:	
Tổng quan tài liệu nghiên cứu và phương pháp nghiên cứu	4
1.1. Cơ sở lý luận và thực tiễn về phát triển kinh tế bền vững trong hệ thống nông nghiệp.....	4
1.1.1 Cơ sở lý luận	4
1.1.2 Cơ sở thực tiễn	10
1.2 Phương pháp nghiên cứu	18
1.2.1. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu	18
1.2.2. Phương pháp thống kê	18
1.2.3. Phương pháp đánh giá nông thôn nhanh (RRA) và phương pháp đánh giá nông thôn có sự tham gia của người dân (PRA)	19
1.2.4. Hệ thống các chỉ tiêu phân tích	20
Chương 2: Thực trạng phát triển kinh tế trong hệ thống nông nghiệp huyện đồng hỷ - tỉnh thái nguyên	24
2.1. Đặc điểm của huyện Đồng hỷ – tỉnh thái nguyên	24
2.1.1 Đặc điểm tự nhiên	24
2.1.2 Đặc điểm kinh tế – xã hội	31
2.1.3. Những thuận lợi và khó khăn trong phát triển nông nghiệp trên địa bàn huyện Đồng Hỷ	42
2.2. Thực trạng phát triển kinh tế trong hệ thống nông nghiệp trên địa bàn huyện đồng hỷ	44
2.2.1 Quá trình phát triển kinh tế nông nghiệp ở huyện Đồng Hỷ tỉnh Thái Nguyên	44
2.2.2 Quá trình phát triển kinh tế nông nghiệp bền vững ở huyện Đồng Hỷ tỉnh Thái Nguyên	46

2.2.3. Một số hệ thống trong hệ thống nông nghiệp	48
2.2.4. Khảo sát một số hệ thống nông nghiệp chính ở huyện	53
2.2.5. Đánh giá hiệu quả kinh tế trong từng hệ thống	59
2.2.6. Tính bền vững trong từng hệ thống	64
2.3. Những trở ngại chủ yếu trong phát triển kinh tế bền vững trong hệ thống nông nghiệp	67
Chương 3: Các giải pháp nhằm phát triển kinh tế bền vững trong hệ thống nông nghiệp huyện đồng hỷ tỉnh Thái Nguyên	68
3.1 Quan điểm - phương hướng - mục tiêu	68
3.1.1 Quan điểm phát triển kinh tế bền vững	68
3.1.2 Mục tiêu phát triển kinh tế bền vững	70
3.1.3 Phương hướng phát triển kinh tế bền vững	73
3.2. Giải pháp chủ yếu nhằm phát triển kinh tế bền vững trong hệ thống nông nghiệp trên địa bàn huyện Đồng Hỷ - tỉnh Thái Nguyên...	73
3.3.1 Những giải pháp chung cho các hệ thống	73
3.3.2. Những giải pháp riêng cho từng hệ thống	77
Kết luận và kiến nghị	80
Danh mục Tài liệu tham khảo	83
Phiếu điều tra	86

KÝ HIỆU CHỮ VIẾT TẮT

	Từ viết tắt	Nguyên nghĩa
1	BQ	Bình quân
2	BVTV	Bảo vệ thực vật
3	CMH	Chuyên môn hoá
4	CPBD	Chi phí biến đổi
5	CPSX	Chi phí cố định
6	ĐVT	Đơn vị tính
7	GTSX	Giá trị sản xuất
8	NL	Nông lâm
9	NLKH	Nông lâm kết hợp
10	NL 1	Lúa – Màu – Chăn nuôi - Rừng
11	NL 2	Lúa – Chè – Cây ăn quả - Chăn nuôi - Rừng
12	NL 3	Chè – Lúa – Màu – Chăn nuôi
13	NL 4	Lúa xuân – Mùa sớm – Cây vụ đông – Chăn nuôi - Rừng
14	NL 5	Chăn nuôi – Rau – Màu – Lúa - Rừng
15	NN	Nông nghiệp
16	NN & PTNT	Nông nghiệp và phát triển nông thôn
17	LĐ	Lao động
18	UBND	Ủy ban nhân dân
19	VAC	Vườn - Ao - Chuồng
20	V ACR	Vườn - Ao - Chuồng - Rừng
21	GO	Gross Output
22	VC	Variable Costs
23	FC	Fixed Costs
24	GM	Gross Margin
25	NFI	Net Farm Income
26	NFE	Net Farm Earing

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 2.1. Diện tích đất đai theo thổ nhưỡng huyện Đông Hỷ năm 2007	27
Bảng 2.2: Diện tích và cơ cấu đất đai của huyện Đông Hỷ năm 2007	28
Bảng 2.3. Cơ cấu dân số của huyện Đông Hỷ năm 2006 – 2007	32
Bảng 2.4. Một số chỉ tiêu kinh tế huyện Đông Hỷ 2005 - 2007	37
Bảng 2.5: Diện tích, năng suất, sản lượng một số cây trồng chủ yếu của huyện qua 2 năm 2006 - 2007	38
Bảng 2.6. Tình hình chăn nuôi của huyện Đông Hỷ qua 2 năm 06 - 07	40
Bảng 2.7: Quy mô và cơ cấu các hệ thống nông nghiệp huyện Đông Hỷ	53
Bảng 2.8: Quy mô và cơ cấu các công thức canh tác của hệ thống nông lâm kết hợp	54
Bảng 2.9: Quy mô và cơ cấu các công thức canh tác trong hệ nông nghiệp chuyên môn hoá	57
Bảng 2.10: Hiệu quả kinh tế của các công thức canh tác hệ NL kết hợp	60
Bảng 2.11: Hiệu quả kinh tế của các công thức canh tác hệ nông nghiệp chuyên môn hoá	63
Bảng 2.12: Kết quả điều tra về sức sản xuất của đất đai trong hệ nông lâm kết hợp qua 3 năm	65
Bảng 2.13: Kết quả điều tra về sức sản xuất của đất đai trong hệ nông nghiệp chuyên môn hoá qua 3 năm	66
Bảng 2.14: Một số chỉ tiêu về xã hội và môi trường năm 2006 - 2007	66
Bảng 2.15: Những yếu tố trở ngại chủ yếu trong phát triển một số hệ thống nông nghiệp	67

DANH MỤC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 1. Cơ cấu đất đai huyện Đông Hỷ	29
Biểu đồ 2. Dân số và dân tộc huyện Đông Hỷ năm 2006 - 2007	33
Biểu đồ 3. Chỉ tiêu kinh tế huyện Đông Hỷ năm 2006 - 2007	37
Biểu đồ 4. Diện tích các cây trồng chính qua 2 năm	39
Biểu đồ 5. Sản lượng các cây trồng chính qua 2 năm	39
Biểu đồ 6. Ngành chăn nuôi huyện Đông Hỷ qua 2 năm	41

DANH MỤC SƠ ĐỒ

1.1. Ảnh hưởng của sản xuất nông nghiệp đến môi trường xung quanh	22
2.1. Mô hình nông hộ phổ biến ở huyện Đông Hỷ	50
2.2. Môi quan hệ tương tác giữa các hợp phần chủ yếu của mô hình nông hộ	51
2.3. Mô hình đầu vào, đầu ra của hệ thống nông lâm kết hợp	55
2.4. Mô hình đầu vào, đầu ra của hệ thống nông nghiệp CMH	58

MỞ ĐẦU

1. TÍNH CẤP THIẾT CỦA ĐỀ TÀI

Việt Nam là một nước nông nghiệp, lao động nông nghiệp chiếm trên 70% lao động xã hội. Diện tích đất tự nhiên của Việt Nam trên 33 triệu ha thì đất nông nghiệp chỉ chiếm 28,4% và bình quân đầu người có xu hướng thấp dần do dân số còn tăng và đất thuận lợi cho sản xuất nông nghiệp lại rất hạn chế, chủ yếu thuộc các vùng đồng bằng. Hơn thế nữa, Việt Nam có gần 25 triệu ha đất dốc (76% diện tích đất tự nhiên). Vì vậy, đất đai rất dễ bị xói mòn, suy thoái, tài nguyên ngày càng kiệt quệ. Nếu không biết sử dụng đất đai một cách khoa học thì không thể phát triển một nền kinh tế bền vững, thu nhập của nông dân ngày càng thấp đi. Để phát triển sản xuất nông nghiệp trên vùng đất đai địa hình như vậy, thì cần phải có một chế độ canh tác bền vững trong hệ thống nông nghiệp. Bởi nông nghiệp không chỉ đảm bảo đời sống và xã hội, ổn định tình hình chính trị mà còn tạo ra những tiền đề vật chất cần thiết để mở mang phát triển công nghiệp và các ngành kinh tế xã hội khác. Nông nghiệp là ngành sử dụng chủ yếu hai nguồn tài nguyên thiên nhiên quan trọng bậc nhất đối với sự tồn vong của loài người đó là đất và nước. Khi dân số gia tăng mạnh thì nhu cầu lương thực, thực phẩm cho cuộc sống của con người càng tăng lên, do vậy nông nghiệp có những tác động ngày càng to lớn đối với môi trường. Chính vì vậy, phát triển nông nghiệp, đặc biệt phát triển kinh tế nông nghiệp bền vững đang là vấn đề hết sức quan trọng đặt ra cho các nhà nghiên cứu kinh tế nông nghiệp.

Huyện Đồng Hỷ thuộc tỉnh Thái Nguyên có tỷ lệ đất dốc tương đối cao, chiếm khoảng 3/ 4 diện tích đất của huyện. Những người dân ở đây, họ đang phải đối mặt với biết bao khó khăn trở ngại, điều này làm hạn chế phát huy hết tiềm năng về sản xuất nông lâm nghiệp. Hơn thế nữa, trong nông nghiệp,

việc lạm dụng quá nhiều phân hoá học, sử dụng nhiều loại thuốc bảo vệ thực vật độc hại đã gây ô nhiễm nguồn nước, suy thoái đất như đất bị chua, bị rửa trôi, bạc màu nghèo kiệt chất dinh dưỡng. Thêm vào đó, nguy cơ mất rừng tự nhiên và suy giảm đa dạng sinh học do nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội và khả năng bảo vệ rừng tự nhiên và phát triển rừng chưa tốt, làm cho rừng bị khai thác ngày càng cạn kiệt. Số diện tích rừng trở thành nương rẫy hoặc đồi trọc có nguy cơ tăng cao và nhiều loài sinh vật đang có nguy cơ bị diệt chủng. Do đó, phát triển nông nghiệp bền vững là vấn đề đặt ra cần giải quyết. Để phát triển kinh tế nông nghiệp bền vững phải đánh giá thực trạng và đề ra những giải pháp khoa học phù hợp. Xuất phát từ thực tế khách quan đó tôi chọn đề tài: **“Một số giải pháp nhằm phát triển kinh tế bền vững trong hệ thống nông nghiệp trên địa bàn huyện Đồng Hỷ - tỉnh Thái Nguyên”** là yêu cầu đặt ra mang tính cấp thiết.

2. MỤC TIÊU NGHIÊN CỨU

- Tổng kết và hệ thống hoá cơ sở lý luận và thực tiễn để phát triển kinh tế bền vững trong hệ thống nông nghiệp.

- Đánh giá thực trạng tình hình phát triển kinh tế bền vững trong hệ thống nông nghiệp ở huyện Đồng Hỷ.

Đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm phát triển kinh tế bền vững trong hệ thống nông nghiệp ở huyện Đồng Hỷ - tỉnh Thái Nguyên.

3. PHẠM VI VÀ THỜI GIAN NGHIÊN CỨU

* *Về không gian*: Nghiên cứu trên địa bàn của huyện Đồng Hỷ.

* *Về thời gian*: Thu thập số liệu để đánh giá địa bàn nghiên cứu qua các năm 2006 - 2007.

* *Về nội dung*: Nghiên cứu những phương thức sản xuất nông nghiệp bền vững chủ yếu. Đặt trọng tâm vào cấu trúc hệ thống và những chỉ tiêu về kinh tế.